

**ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ:
ВИКЛИКИ МІЖНАРОДНОМУ ПОРЯДКУ
І КОНТУРИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Забара Ігор Миколайович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного права*

*Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

В сучасних умовах штучний інтелект (далі – ШІ) розглядається як явище, що характеризує настання четвертого етапу промислової революції і, одночасно, розглядається в якості провідної технології, покладеної в основу цифровізації виробництва¹.

Історія розвитку штучного інтелекту, як вважається, налічує кілька періодів і характеризується поступовим розвитком як ідей, так і технологій².

Сучасний період розвитку ШІ характеризується ще й тим, що в умовах значної невизначеності щодо природи і змісту самого «штучного інтелекту», у науковому середовищі він розглядався і продовжує розглядатися з позицій багатьох наук (філософії, математики, економіки, неврології, психології, обчислювальної техніки, лінгвістики, теорії управління та кібернетики).

Сьогоднішні погляди на використання штучного інтелекту мають доволі широкий спектр – від позитивного сприйняття – до, іноді, панічних побоювань. Разом із численними позитивними прикладами використання, з'являються і наукові підходи (щодо класифікації технологій ШІ) у відповідності до можливих викликів і загроз.

Сучасний стан розвитку штучного інтелекту характеризується:

– визнанням того факту, що технології штучного інтелекту мають доволі чималий і масштабний потенціал їх практичного застосування;

– розумінням того, що такі якості як універсальність і автономність технологій ШІ викликають побоювання і вказують на виникнення глобальних соціально-економічних викликів, загроз та проблем (що обумовлюється непередбачуваністю розвитку ШІ, перспективами заміни людини в багатьох сферах людської діяльності і можливого майбутнього конкурування з нею);

– усвідомленням того, що сучасне і майбутнє використання технологій ШІ у військових (військово-політичних) цілях постає окремим питанням.

---

¹ Kemp, R. (2018). Legal Aspects of Artificial Intelligence (v. 2.0). Kemp IT Law. 2016. P. 1-41.

² Russell, S. J., & Norvig, P. (2016). Artificial intelligence: a modern approach. Third Edition. P. 16-28.

Оскільки використання сучасних цифрових технологій виходить за межі традиційних кордонів, закономірно виникає питання і про можливе міжнародно-правове регулювання використання технологій штучного інтелекту. На нашу думку це пов'язано з тим, що правове регулювання на національному і регіональному рівнях не підтверджує свою дієвість.

Одним зі складних питань є визначення проблематики як міжнародно-правових досліджень, так і можливого міжнародно-правового регулювання. У зв'язку з цим зауважимо наступне:

- варто констатувати, що єдиний спільний підхід до комплексного бачення проблематики і міжнародно-правового регулювання відсутній;

- останнє десятиліття характеризується намаганням окремих суб'єктів визначити принципи і основи міжнародно-правового регулювання (Asilomar AI Principles (2017), OECD Council Recommendation on Artificial Intelligence (2019);

- поява з окремих принципів питань використання ШІ регіональних актів м'якого права (*soft law*), що підкреслює початок розвитку законодавства і типову для цього правову фрагментацію (в рамках регіональних організацій – ЄС, ПАРЕ, ОЕСР).

До цього ж зауважимо, що окремі автори звертають увагу на відсутність єдиної міжнародно-правової політики щодо майбутнього розвитку технологій ШІ, єдності у визначенні цілей і задач щодо міжнародно-правового регулювання ШІ, відсутність єдиної правової термінології.

Разом з тим, варто наголосити, що питання щодо розробки міжнародно-правових засад і, у подальшому, міжнародно-правового регулювання використання технологій ШІ – не викликає критики і не заперечується.

Більш того, в міжнародно-правовій науці і практиці намітилися контури міжнародно-правового регулювання використання технологій ШІ. Зокрема, це проявилось в наступному:

- закладено міжнародно-правові засади *етичних аспектів* регулювання ШІ (здійснюється в рамках ЮНЕСКО³, ООН);

- формуються міжнародно-правові засади *технологічних аспектів* використання ШІ (здійснюється одночасно в рамках Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), Міжнародної електротехнічної комісії (IEC), Міжнародного союзу електрозв'язку (ITU)); варто звернути увагу і на діяльність міжнародних недержавних організацій, що розробляють стандарти у даній сфері (Інститут інженерів електротехніки та електроніки (IEEE));

- запропоновано методики оцінки впливу систем ШІ на благополуччя людини і суспільства (розроблено Інститутом інженерів електротехніки та електроніки (IEEE));

- здійснюються спроби визначити основи міжнародно-правового регулювання заборони або обмеженого використання технологій ШІ у військовій сфері (ООН, МКЧХ).

---

³ UNESCO, C. (2021). Recommendation on the ethics of artificial intelligence. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373434>.

Загалом варто виокремити той факт, що збільшується кількість наукових публікацій саме з *міжнародно-правових аспектів* використання технологій ШІ. Основу тематики міжнародно-правових досліджень складають вже не тільки філософсько-правові питання щодо ШІ, але й більш конкретна проблематика, пов'язана із впровадженням технологій штучного інтелекту в найрізноманітніших напрямках: від таких як економіка, фінанси, охорона здоров'я, навколишнє середовище, послуги (державні послуги), можливості людини, системи зв'язку, геноміка, робототехніка, електронні інтерактивні ігри, ... до – оборони та національної безпеки.

Серед публікацій, що поширюються міжнародними організаціями, в пріоритеті питанні щодо міжнародно-правового регулювання та ролі ШІ в таких аспектах як приватність, етика, захист даних.